

Vážení přátelé,

přichází květen, příroda svou jarní krásou nás láká plně ji využít, bohužel zatím ne všechno je nám dovoleno. Chybí nám – aspoň si to myslíme – naše pravidelná setkání, možnost popovídat si, vyslechnout zajímavé přednášky anebo vyjet si na poznávací zájezd. Všechno je to naplánované, realizace ale není v našich rukách. Darma se omlouváme, že to není naše vina. Zůstává nám jen víra, že se vše co nejdříve k dobrému obrátí.

Zatím přijměte se shovívavostí naše obvyklé poselství – bulletin. A začneme českými výročími událostí, které se staly v květnu. Některé si dovolíme i okomentovat.

1. května 1890 Pařížský kongres II. internacionály (14.–21.7.1889) vyhlásil 1.květen Svátkem práce, který bude každoročně oslavován jako den mezinárodní dělnické solidarity, a to počínaje rokem 1890. V čase jeho vyhlášení šlo především o boj za zkrácení pracovní doby a zlepšení pracovních podmínek. Svátek práce se slaví dodnes po celém světě.

1. května 1904 Zemřel Antonín Dvořák, v té době pokládáný za největšího žijícího hudebního skladatele. Proslavily ho například opery Rusalka, Jakobín, ale především symfonie č.9 Z Nového světa, Slovanské tance, Biblické písně, a další díla. V New Yorku byl ředitelem konzervatoře, v Cambridgi mu byl udělen čestný doktorát.

1. – 9. května 1945 Na základě fámy o kapitulaci Německa začal 1.5. v Přerově ozbrojený protiněmecký odpor a šířil se dál. Přes Moravu postupovala Rudá armáda, ze západu Američané. Dne 4. 5. nabídl velitel spojeneckých vojsk v Evropě generál D. Eisenhower Sovětům, že osvobodí Prahu. Generál Antonov, náčelník štábu Rudé armády, to odmítl a trval na dohodnuté demarkační čáře. Německý maršál Schörner chystal ústup milionu německých vojáků přes Prahu a devastaci města. V 7 hodin 5. 5. české vysílání rozhlasu aktivizovalo Pražany, začalo Pražské povstání. V noci se stavěly barikády. Do Prahy směřovala pomoc vlastenců a k nim se 6. 5. přidaly zbytky vojska generála Vlasova – ve snaze o rehabilitaci se odklonily od Němců. Němci však Prahu nehodlali vydat. 8. 5. zapálili Staroměstskou radnici, postupně je však povstalci paralyzovali a v 16.00 hodin bylo podepsáno příměří. Klid zbraní ale nastal až příchodem Rudé armády 9.května. Za konec 2.světové války v Evropě se považuje bezpodmínečná kapitulace Německa 8.května 1945.

1. května 1953 Z budovy Měšťanské besedy v Praze bylo oficiálně zahájeno celostátní vysílání Československé televize. Diváci mohli vidět krátké vystoupení Františka Filipovského.

1. května 2004 Česká republika vstoupila do Evropské unie.

2. května 1926 zrodil se Hurvínek. Loutku této postavičky dostal plzeňský loutkař Josef Skupa od řezbáře Gustava Noska a při večerním představení ji předvedl publiku. A „člobrda“ se svým „rukulíbám“ zabodoval a boduje dodnes. Víte, že původně se Spejblem vystupoval Kašpárek, a až v tento den jej vystřídal Hurvínek?

2. května 1990 Federální shromáždění ČSR zrušilo trest smrti.

3. května 1469 Když v prosinci 1466 vyhlásil papež Pavel II. křížovou výpravu proti husitskému králi Jiřímu z Poděbrad, uherský panovník Matyáš Korvín se ochotně přidal. Na Moravě se mu dařilo, ale v Čechách – u Vilémova – se dostal do situace, kdy musel požádat krále Jiřího o smír,

a to i jménem papežské kurie. Jenže pokora a dobrá vůle vydržely Korvínovi jen do jeho návratu na Moravu, do Olomouce. V uvedený den, 3. května, se nechal českými a moravskými katolickými stavy zvolit českým vzdorokrálem. Kališnické Čechy zůstaly králi Jiřímu, Korvín ovládl Moravu a vedlejší země Koruny české. Toto postavení si uhájil diplomaticky i mečem až do své smrti 1490. To už na českém trůně vládl Jiřího nástupce Vladislav Jagellonský (od roku 1471).

3. května 1645 Švédský vojevůdce Lennart Torstenson začal obléhat Brno a prohlásil „tři dny a Brno je moje“. Brněnská posádka o síle asi tisícpětset mužů odolávala přesile 28 tisíc vojáků. V srpnu pak Švédové odtáhli s nepořízenou.

3. května 2002 Vznikla českojazyčná verze internetové encyklopedie Wikipedie.

4. května 1841 Vrchní apelační soud odsoudil ke dvaceti letům žaláře proslulého arciloupežníka a mordýře Václava Babinského. Po propuštění na svobodu se stal zahradníkem v klášteře v Řepích u Prahy. Již za jeho života o něm kolovaly vymyšlené příběhy a písně (známěj lotr mexickéj).

4. května 1919 Při pokusu o přistání v Bratislavě přišel o život M. R. Štefánik, generál a v uvedený den i československý ministr vojenství. E. Beneš o něm řekl: Byl to muž, který během vyhnanství nejvíc přispěl k osvobození Čech, Moravy i svého drahého Slovenska.

5. května 1945 Bývalý legionář, politik a novinář, který prosazoval dokonce vojenskou obranu proti obsazení Čech, Emanuel Moravec, po vzniku protektorátu začal s Němci kolaborovat. Stal se ministrem školství a osvěty protektorátní vlády. Po vypuknutí Pražského povstání jel na schůzku se státním ministrem K. H. Frankem. Když muselo vozidlo ve městě zastavit kvůli nedostatku benzínu, ze strachu před povstalci se zastřelil. Dodnes představuje v Čechách symbol zrady a kolaborace.

5. května 1945 Prchající nacisté vzbudili u obyvatel obce Leskovice na Vysočině zdání porážky. Ti tedy začali strhávat německé nápisy, vyvěšovat československé vlajky a odzbrojovat německé vojáky. Někteří nerozvážní začali střílet na vojenská vozidla, prchající před Rudou armádou. Pomsta na sebe nenechala dlouho čekat. Večer vtrhla do vesnice jednotka SS, vedená kapitánem Walterem Hauckem (známým v této oblasti jako „krvavý Walter“) a začala s represemi – vraždili, znásilňovali a upalovali. Celkem bylo zabito 25 lidí, nejmladší měl jen 13 let.

6. května 1757 Rakouská armáda kvůli zlé koordinaci a opožděné reakci na pohyb pruských vojsk vedených králem Fridrichem II. byla u Štěrbohol (u Prahy) poražena. I když ztráty byly na obou stranách stejné, bylo to vítězství Prusů a ti začali obléhat Prahu.

6. května 1939 Koná se „druhý“ pohřeb básníka Karla Hynka Máchy, autora slavného Máje. Byl sice pochován před více než sto lety v Litoměřicích, jeho ostatky však byly v uvedený den převezeny do Prahy, kde jim v panteonu Národního divadla vzdaly hold tisíce lidí. Německá protektorátní správa pro toto smuteční shromáždění neměla pochopení, ale i tak se událost změnila ve vlasteneckou demonstraci, zakončenou uložením rakve v kapli kostela sv. Petra a Pavla na Vyšehradě. Na náhrobek mu byl vytesán nápis „Dalekáť cesta má! Marné volání!“

8. května 1394 Král Václav IV. byl zajat vyšší šlechtou na čele s moravským markrabětem Joštem Lucemburským kvůli dlouhodobým sporům. Byl odvezen na rakouský hrad Wildberg. Výměnou za některé ústupky byl v srpnu téhož roku propuštěn, ovšem jeho autorita velmi utrpěla.

9. května 1420 Husité vypálili pražskou Malou Stranu. Předcházela tomu žádost umírněných husitů v čele s Mikulášem z Husi, aby Václav IV. odvolal zákaz přijímání pod obojí. Ten ale nechal Mikuláše uvěznit. To ještě více radikalizovalo husity a po Václavově smrti (srpen 1419) a plamenných projevech Jana Želivského došlo k defenestraci katolických konšelů, kteří neměli šanci přežít. V Praze propukla anarchie. Dorazili i radikální husité, kteří měli pomoci Prahu chránit.

nit před Zikmundem Lucemburským, jehož křižácké vojsko se nacházelo u Kutné Hory. Z právě založeného Tábora se ku Praze vydaly čtyři husitské armády, vedené Zbyňkem z Buchova, Chvalem z Řepic, Janem Žižkou a Mikulášem z Husí. V tom čase však v Praze již docházelo k plenění kostelů, klášterů i domů bohatých měšťanů. Tehdy lehla popelem i Malá Strana. Zikmund po delším váhání začal s obléháním Prahy. Jeho téměř stotisícové vojsko, složené s výjimkou Italů a Skandinávců ze všech národů Evropy, mělo dvojnásobnou přesilu. Zatím neútočilo, ale usadilo se hlavně na Letné a čekalo, že se Praha vzdá. To se však nestalo, a tak Zikmund začal útočit na Špitálském poli a na Vítkově. Tam však Žižka díky zvolené taktice, která nedovolovala křižákům se rozvinout, je porazil a ti v panice začali prchat. Husité tak slavili velké vítězství. Zikmund se ještě před svým potupným útekem nechal ve svatovítské katedrále 28. července 1420 korunovat českým králem. Češi tuto korunovaci neuznávali.

9. května 1894 V pražském Národním divadle se konala premiéra hry Maryša od bratří Mrštíků. Oba dramaturgy inspiroval k napsání tohoto dodnes úspěšného a často hraného dramatu příběh nešťastné ženy – Marie Horákové z Těšan na Brněnsku. Na náhrobku této nešťastnice i jejího muže stojí: Napsáno drama, prožito větší.

9. května 1946 Byla otevřena zoologická zahrada (dnes safari) ve Dvoře Králové nad Labem.

10. května 1970 Nastává doba hádek v rodinách, protože začalo vysílání druhého programu Československé televize. Vysílá šest hodin denně a pravidelně v barvě.

11. května 1608 Vznikla Protestantská unie jako spolek osmi knížat a 17 měst Svaté říše římské. Její vznik byl následkem potyček mezi protestanty a katolíky v Donauwörthu, které ukončil katolický kurfiřt Maximilián Bavorský potlačením protestantů. Calvinista Fridrich IV. Falcký, pobouřen jeho jednáním, založil uvedenou unii. Unii po něm vedl jeho syn a český král téhož jména.

11. května 1786 Čeští vlastenci se dočkali. Jejich výzvu „chceme vlastní divadlo, kde se bude hrát česky“ Josef II. po delším váhání přijal a schválil založení Královského Vlasteneckého divadla. Pro nedostatek peněz se domovem divadla stala malá dřevěná budova dole na Koňském trhu (nynější Václavské náměstí). Odtud i její neoficiální název „Bouda“.

11. května 1889 Klub českých turistů, založený v roce 1888, je velmi aktivní. Již necelý rok po svém založení vytvořil první značenou trasu, a to ze Štěchovic ke Svatojánským proudům. Možno říci, že v turistickém značkování byl Klub světovým průkopníkem.

12. května 1523 Narodil se Josef Prefát z Vojanova. Tento cestovatel, matematik a astronom již ve svých 23 letech podnikl cestu do Svaté země, a po návratu napsal detailní cestopis, který svou úrovní překonal dobu. Jeho slova nejlépe vyjadřují postoj k životu: „Nad člověka neumělého, nevycvičeného a domaváleného nic nemůže být horšího a zhovadilejšího“.

12. května 1743 Marie Terezie byla v Praze korunována českou královnou.

12. května 1820 Narodil se známý český malíř Josef Mánes. Většinu života prožil u svého přítele, hraběte Bedřicha Silva-Tarouca na zámku v Čechách pod Kosířem. Zde vznikla jeho nejznámější díla (Josefína, Líbánky na Hané atd). Dále například vytvořil kalendárium Staroměstského orloje, ilustroval známé rukopisy Královédvorský a Zelenohorský. Je pokládán za zakladatele české národní malby 19. století. Josef Mánes zemřel v roce 1871. Podrobněji jsme se o jeho díle a nešťastném životě zmínili v průvodci poznávacího zájezdu ČSB do Čech pod Kosířem v říjnu 2019.

12. května 1905 Konala se derniera – poslední jízda pražské koňské železnice (koňky) přes Karlův most.

13. května 1736 V Brně se uskutečnil první zdokumentovaný ohňostroj v českých zemích.

13. května 1779 Podepsáním mírové smlouvy v Těšíně skončilo téměř 40 let válek Habsburků s Pruskem, Bavorskem, Saskem a Polskem. Marie Terezie nemohla dostat krásnější dar k narozeninám.

13. května 1911 Mladý inženýr Jan Kašpar uskutečnil památnou vzdušnou cestu z Pardubic do Velké Chuchle na letadle vlastní konstrukce. Vzdálenost 121 kilometrů v úctyhodné výšce 800 metrů překonal za 92 minut. Událost je pokládána za začátek české aviatiky.

14. května 1316 Narodil se prvorozený syn Elišky Přemyslovny a Jana Lucemburského – Václav, který při biřmování přijal jméno, se kterým vstoupil do dějin – Karel. Jedenáctý český král a římský císař Karel IV. byl mimořádnou osobností a v historii evropského středověku najdeme jen málo osobností srovnatelného významu. Jeho zásluhy (a i chyby) jsou natolik známy, že je nebudeme dále rozvádět.

14. května 1855 Poprvé byla vydána Babička Boženy Němcové. Od té doby se dočkala více než tří set vydání a jde tak o jednu z nejúspěšnějších českých knih vůbec.

14. – 23. května 1918 V březnovém buletínu jsme se zmínili o strastiplné anabázi našich legionářů v Rusku. Jejich cesta z Bachmače do Vladivostoku byla přerušena v Čeljabinsku. Navzdory předcházející dohodě s bolševiky byli zde zadrženi a přednost dostávaly vlaky s německými a rakouskými zajatci, kteří se vraceli ke svým jednotkám. Po místním incidentu vyhlásili Českoslováci bojovou pohotovost a obsadili Čeljabinsk. Bolševici chtěli, aby legionáři odevzdali zbraně a potom že jim zajistí volný průjezd. Legionáři slibům nevěřili a v nedůvěře je utvrdil i tajný telegram, který zachytili. Lev Trocký v něm nařizoval vojenským komisařům na trati Penza. - Omsk: „Každý Čechoslovák, který bude dopaden se zbraní na železniční trati, budiž na místě zastřelen a ostatní budiž zavřeni do tábora zajatců.“ Legionáři se přes nesouhlas a odpor Sovětů vydali na další 10 tisíc kilometrů dlouhou cestu ke svobodě.

15. května 1633 Jeden z nejmocnějších šlechticů Evropy Albrecht z Valdštejna přijímá na jičínském zámku tajnou návštěvu ze Švédska. Mluvčí českých exulantů Jan Varlejš z Bubna a Jaroslav Sezima Rašín mu nabízejí korunu Českého království za to, že zbaví zemi Habsburků. Tato nebezpečná hra se mu zanedlouho stane osudnou – 25. 2. 1634 je v Chebu na příkaz císaře Ferdinanda II. zavražděn.

15. května 1792 Na pražské univerzitě byla zřízena stolice (katedra) českého jazyka a literatury.

15. května 1891 Byla zahájena Jubilejní zemská výstava v Praze. Šlo o přehlídku českého průmyslu a podnikavosti.

15. května 1951 V Praze u Apolináře zakládá lékař Jaroslav Skála (1916 až 2007) protialkoholickou záchytnou stanici, první nejen u nás, ale i na světě. Zavedl zde svérázný režim, o aktuální opilé se starají místní pacienti protialkoholického léčení.

16. května 1464 Z Prahy toho dne vyjelo poselstvo vyslané králem Jiřím z Poděbrad k nejmocnějšímu panovníku Evropy, francouzskému králi Ludvíku XI. Pozice krále Jiřího jako husitského panovníka v té době nebyla jednoduchá. Proto jeho rádce pro zahraniční záležitosti Antonio Marini z Grenoblu přišel s myšlenkou vytvořit unii evropských panovníků, která by přispěla k obraně všeho křesťanstva před tureckou hrozbou, zabránila by izolaci českých zemí a omezila papežův politický vliv. Poselstvo vedl Marini spolu s Albrechtem Kostkou z Postupic. Ludvík XI. posly vyslechl s pochopením, ale plán pokládal za nereálný a nepodpořil ho. Ujistil však Jiřího, že vzájemné přátelství trvá. Albrecht Kostka tento vzkaz po návratu Jiřímu předal. Antonio Marini však výsledek mise pokládal za osobní prohru a do Čech se už nikdy nevrátil. Ó časy, ó mravy.

16. května 1868 V Praze byl položen základní kámen Národního divadla. Za účasti desítek tisíc lidí, kteří se sjeli do Prahy, nebyl však položen jen jeden kámen, z Řípu, ale i další – z Blaníka, Žižkova, Práchně, Vyšehradu, Radhoště a dalších památných míst Čech a Moravy. Všechny kameny jsou dodnes uloženy ve sklepení divadla. Vyvrcholením slavnosti položení základního kamene Národního divadla byla premiéra opery Dalibor od Bedřicha Smetany v Novoměstském divadle. Premiéra byla přijata příznivě, ale v dalších reprízách propadla: prý napodobuje operu Richarda Wagnera. Psalo se, že jde o „Lohengrina z Kozojed“.

17. května 1296 Švábský vévoda Rudolf II. po sňatku s dcerou Přemysla Otakara II. Anežkou Přemyslovnou navštívili Čechy. Jejich štěstí netrvalo dlouho, Rudolf umírá ve dvaceti letech (1290) a Anežka jej na věčnost následuje v uvedený den 17.května 1296. Štýrská rýmovaná kronika o nich psala: „Nedokázal věru tomu kouzlu uniknout, mocí něžných pout když ho táhla láskou svojí“.

17. května 1991 Horolezec Leopold Sulovský jako první Čech vystoupil na nejvyšší horu světa Mount Everest.

18. května 1891 Zahájila činnost Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. O založení akademie se zasloužil Josef Hlávka (vid' datum 23.1. z lednového bulletinu).

18. května 1899 Členovi Mezinárodního olympijského výboru Jiřímu Guth-Jarkovskému se splnil velký sen. Tři roky po obnovení tradice řeckých olympijských her v Aténách (1896) je v Praze založen Český výbor pro hry olympijské. Za rok už budou moci čeští reprezentanti startovat na II. olympiádě v Paříži.

18. května 1923 Z vojenského stanu v Praze Kbelích ve 20.15 hodin začíná na „dlouhé vlně“ pravidelné české vysílání „mluvy a hudby“. Jsou to prozatím jen zkoušky, ale i tak jde o začátek rozhlasového vysílání u nás. Evropské prvenství patří Británii, Československo je druhé ...

19. května 1935 Uskutečnily se poslední parlamentní volby 1. republiky. Výsledky nejen vyjadřovaly, ale i předznamenaly problémy, které sužovaly stát. Volby vyhrála Sudetoněmecká strana Konráda Henleina (15,2 %). Jen díky volební geometrii měla Republikánská strana o jednoho poslance víc. Samozřejmě, že hlavně v Sudetech henleinovci zvýšili svoji aktivitu a agresivitu, zatímco roztříštěná česká politická scéna se zabývala spíše vzájemnými politickými potyčkami. Dospělo to až k Mnichovu.

19. května 1945 Prezident E. Beneš vydal dekret o národní správě majetku Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů, jeden ze souboru tzv. Benešových dekretů.

20. května 1422 Husité obklíčili hrad Karlštejn, opěrný bod katolíků. Hrad několik měsíců ostřelovali vším možným – kameny, soudky s ohněm, a když to nepomáhalo, nechali dovézt z Prahy stovky sudů s fekáliemi. Utrpěli však jen bílé zdi hradu, obránci odolali.

21. května 1898 V automobilce Tatra Kopřivnice byl zkonstruován první automobil Präsident.

21. května 1938 Na manévry německých vojsk u našich hranic reaguje Hodžova vláda vyhlášením částečné mobilizace. To však poslouží německé propagandě, která to líčí jako nebezpečný akt ohrožující mír v Evropě. Napětí se sice zčásti uklidnilo, ale již v září vzhledem k okolnostem byla u nás vyhlášena mobilizace všeobecná.

22. května 833 Na „zlatou stolicí Libušinu“ usedl na Vyšehradě s velkou slávou Křesomysl. Toto období popíšeme trochu obšírněji, jelikož se tu až příliš prolínají pověsti se skutečností. Po smrti Přemysla Oráče se na české knížecí stolicí podle pověstí vystřídal sedm bájných knížat, z toho pátým měl být Křesomysl. Středověcí letopisci Kosma i Dalimil se o něm coby pohanu příliš nezmiňovali, ale humanista Václav Hájek z Libočan zašel do podrobností a čtenářsky

vděčných detailů. Platí zde u historiků a spisovatelů osvědčená zásada: pravda nikdy nesmí stát v cestě dobrému příběhu. Z Hájkovy kroniky se dozvídáme, že Křesomyslovu nastolení předcházely rozepře i rokování. Někteří vladykové prosazovali jeho mladšího bratra Vratislava, nakonec převážilo právo prvorozeného. Protože Hájkova kronika zaznamenala tuto událost s odstupem sedmi století (1541), mnoho textu vychází z ústního podání, respektive z neúplných písemných fragmentů. Do dnešního dne přežívá jméno bájného knížete především díky A. Jiráskovi, který z Hájkovy kroniky převzal do svých Pověstí tu o Horymírovi a jeho koni Šemíkovi, která se údajně stala za vlády Křesomyslovy.

22. května 1054 Za přítomnosti římského císaře Jindřicha III. Černého uzavírá „český Achilles“ kníže Břetislav I. v německém Quedlinburgu mír s Kazimírem I. Obnovitelem a postupuje mu Vratislavsko za roční poplatek 500 hřiven stříbra a 30 hřiven zlata. Tím končí tahanice mezi Čechami a Polskem o toto území.

23. května 1618 Po improvizovaném procesu na Pražském hradě došlo k defenestraci dvou místodržících, Viléma Slavaty a Jaroslava Bořity. Pád z 16 metrů velezrádci sice přežili, ale napjatá situace se velmi vyhroutil. Začalo české stavovské povstání a odstartovala i třicetiletá válka.

24. května 1391 Založení Betlémská kaple z Praze. Založili ji pražští měšťané Jan Kříž a Hanuš z Milheimu. Byla určena pro kázání v českém jazyce. V roce 1786 byla kaple stržena a k její obnově došlo až v 50. letech 20. století.

24. května 1934 Tomáš.G.Masaryk je počtvrté (a naposled) zvolen československým prezidentem.

26. května 1303 Český král Václav II. se podruhé oženil, s polskou princeznou Eliškou Rejčkou (v té době byl už i polským králem).

26. května 1928 V Brně bylo otevřeno Zemské výstaviště.

27. května 1353 Karel IV. (37 let) se tři měsíce po smrti druhé manželky Anny Falcké oženil s Annou Piastovnou-Svidnickou, kterou si původně měl vzít jeho prvorozený syn Václav. Ten se ale nedožil ani jednoho roku. Karel si od sňatku se 14letou Annou slíboval nového dědice a také vliv ve Svidnicko-javorském panství. Obojí se mu splnilo.

27. května 1942 Mercedes se zastupujícím říšským protektorem Reinhardem Heydrichem se blíží k místu v Praze, kde na něj čekají výsadkáři Jozef Gabčík a Jan Kubiš. Gabčíkův samopal selhal, ale Kubišův granát ne. Výbuch Heydricha těžce zranil, takže 4. června zemřel. Atentát měl zamezit Heydrichovi splnění plánu na likvidaci českého národa. Oba atentátníci spolu s dalšími členy výsadku Josefem Valčíkem a Adolfem Opálkou se poté ukryli v chrámu sv. Cyrila a Metoděje, kde byli po zradě obklíčeni. Kubiš a Gabčík si vzali život, další byli zabití. Následující represálie jako německá odvěta byly strašlivé. Dodnes existují pochybnosti („generálů po bitvě“), zda několik vypálených obcí a tisíce usmrcených, zatčených a umučených nebyly příliš vysokou cenou za tento atentát.

28. května 1310 Po zavraždění Václava III. a krátké vládě Rudolfa Habsburského usedl na český trůn Jindřich Korutanský, manžel Anny Přemyslovny. Podle kronikáře Petra Žitavského tehdy „upadlo království české do nejhorší zkázy“. Svou politikou si znepřátelil vlivnou šlechtu i církevní hodnostáře. Ti upírali naději k Annině mladší sestře Elišce. Proto se jí Jindřich chtěl zbavit sňatkem s bezvýznamným saským šlechticem Otou z Burgu. To Eliška odmítla, a tak ji Jindřich uvěznil v svatojiřském klášteře na Pražském hradě. V uvedený květnový den princezna Eliška v přestrojení za stařenu, za pomoci pána z Vamberka utekla z Prahy do Nymburka. Následně se setkala s budoucím manželem Janem Lucemburským. Ten i díky ní koncem roku 1310 vypudil Jindřicha a sám usedl na český královský trůn.

28. května 1884 V Kožlanech na Rakovnicku se v chalupářské rodině narodil Edvard Beneš, spolupracovník a následovník T.G.Masaryka. Jelikož jde o osobu všeobecně známou a někteří z nás jej možná i zažili (i když jako mladíství), uvedeme jen jeho stručnou charakteristiku. Jeden z jeho životopisců E. B. Hitchcock ho výstižně označil jako „podivně starého mladého muže“. Během právních a humanitních studií v Praze, Paříži, Dijonu a Berlíně byl znám jako plachý, asketický, pracovitý a vlastenecky cítící Čech. Nikdo nepředpokládal, že by mohl mít před sebou politickou, natož státnickou kariéru. A přece, v letech 1935 až 1938 a potom 1945 až 1948 byl prezidentem ČSR a v letech 1940 až 1945 hlavou státu v exilu. V politickém životě se dostal do dvou nesnadno řešitelných historických situací, v roce osmatřicátém (Mnichov a následný protektorát) a v osmačtyřicátém (nástup komunistů k moci). Zda jednal správně, na tom asi nikdy nedojde k absolutní shodě. Dne 7. června 1948 odstoupil z prezidentské funkce. Posledním činem nesouhlasu bylo, že nepodepsal „komunistickou“ ústavu. Zemřel 3.zářím 1948, pochován je v Sezimově Ústí.

28. května 1471 (Navazujeme na datum 3. 5. 1469). Uherský král Matyáš Korvín se opět nechává prohlásit za českého vladaře. Přesněji korunovat papežským legátem za českého krále. Legitimním panovníkem je ale v tu dobu Vladislav Jagellonský, jemuž českou korunu nabídl nedávno zesnulý Jiří z Poděbrad, a na trůnu jej odsouhlasil i zemský sněm den před Korvínovým „korunováním“.

29. května 1918 V rumburských kasárnách přicházejí na nástup čeští vojáci se zbraněmi, což je ale rakouským velením kasáren zakázané. Vojáci neuposlechnou ani když jsou znovu vyzváni k odevzdání zbraní. Jeden z vojáků navíc napadne důstojníka a srazí ho k zemi. Příslušníci 7. dělostřeleckého pluku zahajují vzpouru. Důvodem jsou nejen katastrofální podmínky v kasárnách, ale i nesouhlas s právě probíhající světovou válkou. Vzbouřenci se zmocní dalších zbraní, přeberou kontrolu nad vojenskými objekty, obsadí i strategická místa ve městě. Zemské vojenské velitelství, když se o vzpouře dozví, vysílá několik sborů rakousko-uherské armády a osud rebelie je zpečetěn. Hlavní strůjce František Noha a dalších sedm vzbouřenců je 29. 5. popraveno, ostatní končí na frontě nebo ve vězení.

30. května 1416 Husitský myslitel a kazatel Jeroným Pražský, zubožený týráním, šeptem odvolává své názory na církev před církevním koncilem v Kostnici. V opakovaném procesu se však zastává Husových i Viklefových myšlenek a je proto odsouzen k smrti. Předposlední květnový den je upálen na stejném místě, kde před rokem uhořel jeho přítel Jan Hus.

30. května 1434 V bitvě u Lipan husité utrpěli rozhodující porážku. Po neúspěšných jednáních s kališnickou šlechtou a katolíky vystupuje husitský vojevůdce a kněz Prokop Holý na vozovou hradbu s vědomím jisté smrti, aby velel vojsku sirotků a táboritů. Bitvou u Lipan končí jeho životní zápas slovy: „Lépe je nám umřítí, nežli nepomstítí nevinné krve oukladně vylité milých bratří našich.“

30. května 1860 V Prozatímním divadle v Praze se konala premiéra Smetanovy opery Prodaná nevěsta.

31. května 1791 Došlo k blahoslavení Jana Nepomuckého a jeho ostatky byly veřejně vystaveny ve Svatovítské katedrále.

31. května 1892 Největší důlní neštěstí na území Česka. Na dole Marie v Příbrami se od knotu z kahanu vznítily další hořlavé látky, uvolnily se plyny a v důlních chodbách zahynulo 319 horníků.

31. května 1819 Na svatodušní svátky se na Slovácku a na Hané odedávna konávala jízda králů. Jde o zvyk, kde se křesťanský svátek snoubí s pohanskou tradicí. Vesnice si vytvořily družinu v čele s mladým králem a snažily se zajmout krále vesnice sousední. Když se to podařilo, bylo vrácení krále podmíněno výkupným. Ne vždy ale tyto slavnosti proběhly pokojně. Například v uvedený den u Lověšic nedaleko Přerova se setkaly čtyři družiny na koních i s králem

z Lověšic, Bochoře, Moštěnic a Šířav. Pustily se do bitky, která skončila nešťastně. Na místě zůstalo osm mrtvých a dalších pět podleho zraněním. Tato událost znamenala útlum tradice. Ta se vrací až v posledních desetiletích jako autentický folklór, hlavně na Slovácku (Vlčnov atd).

31. května 1950 Začal monstrproces s dr. Miladou Horákovou. Členka Čs. strany národně socialistické, za okupace zapojená do odboje a vězněná, po roce 1945 místopředsedkyně Svazu politických vězňů a předsedkyně Rady čs. žen, byla po vykonstruované obžalobě z vlastizrady odsouzena k trestu smrti a v červnu popravena.

Pravidelnou informaci o knihách českých autorů, respektive autorů píšících o Česku nebo Češích, tentokrát vynecháváme. Důvod? Knihy sice vycházejí, ale knihkupectví v čase, kdy tento bulletin připravujeme, jsou ještě zavřená. Snad příště už to bude jiné a ke knihám se vrátíme.

Přidáme několik zajímavostí, několik nej. Víte, že

- nejstarším českým kamenným hradem je (dnes již zřícenina) Přimda, u stejnojmenné obce a na stejnojmenném vrchu na Tachovsku?
- nejvyšším stromem u nás je více než 64 metrů vysoká douglaska tisolistá u obce Vlastiboř na Jablonecku?
- nejvyšším českým vysílačem je betonová stavba vysoká 223 metrů Buková hora na stejnojmenného vrchu u Verneřic v Ústeckém kraji?
- pražská zoologická zahrada (založená 1931) byla vyhodnocená v první desítce nejkrásnějších ZOO světa?
- Giacomo Casanova, známý milovník žen, prožil podzim života na zámku v Duchcově, jako knihovník knížete Josefa Karla Eusebia z Valdštejna?
- nejznámější a nejvyšší bývalou sopkou u nás je třetihorní vyhaslý vulkán Říp (461 metrů) na Litoměřicku/Mělnicku? Původní sopka byla o tisíce metrů vyšší.
- nejdelší sáňkařskou dráhou u nás je Černožská cesta v okrese Trutnov, dlouhá 3,5 kilometru s převýšením 560 metrů?
- průměrný IQ Čechů je 98? A že celosvětově jen 2 % lidí, v Česku pak 4 % lidí, má IQ vyšší jako 130?

Na závěr:

A pokud bychom náladu Čechů přirovnali k IQ, a průměrná nálada by dnes měla hodnotu 98, tak my vám přejeme, aby s přibývajícím jarem a rostoucí zaočkovaností rychle rostla i ta vaše - naše nálada, abychom brzy dosáhli hodnotu nálady 130. A ne čtyři procenta, ale 96 procent z nás. Snad se nám to brzy podaří.

Toto přejeme a těšíme se na osobní setkání,

výbor Českého spolku Bratislava

V Bratislavě 1. května 2021
(jn)